

Odense, 01.06.2010

Ref.: METODEF01/ES/bha

ad hoc NOTAT 1

Om metodefrihed i folkeskolen

Stigende pres på læreren og kamp om metoder i folkeskolen gennem økonomisk nyt-tetænkning og fokus på evidens i forskningen

Striden om metodefriheden er ikke afgjort med, at nogle forskere på DPU hævder at have løsningen - den evidensbaserede forskning - på folkeskolens problem. Metodefriheden er en afgørende forudsætning for de værdier, som folkeskolen bygger på og for kvalitet i undervisningen, siger forskellige kilder, der er tæt på folkeskolens hverdag. I Folkeskolelovens mest centrale paragraf - § 18 – slås det fast, at skolen har udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger – og man pålægger læreren det som en pligt at undervise derefter. Derfor siger det sig selv, at læreren må have en individuel og professionel metodefrihed.

Udarbejdet af Erik Schmidt, medlem af SOPHIA's ledelse

Metodefriheden i den danske folkeskole har med skiftende mellemrum været udsat for angreb. Angrebene er de seneste 20 år intensiveret, og senest kom det fra uventet hold. Den 27. maj 2010 var Skolelederne i medierne med et budskab om, at metodefriheden bør afløses af metodeansvar.

Det giver ikke megen mening at skille frihed og ansvar. Metodefriheden indebærer selvfølgelig også et ansvar. Men i det forsimplede medielandskab rammer budskabet en i forvejen eksisterende og voksende tendens, der går ud på, at ikke læreren, men forskningen skal afgøre, hvilke metoder der virker (evidens) i undervisningen.

Forslaget om faglige vejledere med ledelsesopgaver var en del af Skoleledernes oplæg til et møde med statsministeren den 27. maj 2010, hvor også statsministerens såkaldte rejsehold var inviteret til at fremlægge sine konklusioner.

"Vi vil sætte fokus på resultaterne og sikre folkeskolens kerneydelse, som er elevernes læring. Derfor foreslår vi, at vi sætter nogle faglige vejledere ind i skolen og knytter dem til skolens ledelse. Lærerne besynger metodefriheden højt, og det er også vigtigt, at man selv som lærer tilrettelægger undervisningen. Men vi vender metodefriheden om og siger, det skal være et metodeansvar, for det skal også være i forhold til, hvad vi ved virker", siger næstformand i Skolelederforeningen Claus Hjortdal (Citat: Folkeskolen.dk, 27. 5. 2010).

Tendensen forstørres af, at stærke kræfter på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, hyl-der en folkeskole, der baseres på evidensbaseret pædagogisk forskning. Selv om dekan Lars Qvortrup ikke helt fornægter den erfaringsbaserede indsigt, som lærerne og skolelederne kan have, så er der dog ingen tvivl om, hvad der efter Qvortrups mening fremover skal styre bæ-rende elementer i både skolepolitikken og den anvendte pædagogik på skolerne. I Information den 7. januar 2008 skriver han: "Den pædagogiske forskning kan - snart - levere evidensbase-ret viden, som vil gøre lærerne mere åbne over for PISA, obligatoriske test og elevplaner og få dem til at bruge 'de nye pædagogiske værktøjer' ud fra en forestilling om, "hvad der virker, og hvad der ikke virker."

Hertil har Steen Nepper Larsen (lektor, Gnosis, Aarhus Universitet, følgende kommentar (læ-serbrev den 17. 8. 2008):

"Men problemet er blot, at det langt fra er evident, hvad der er evident. For det *første* er det meget vanskeligt at formalisere og sammenligne præcist, hvad der sker i forskellige undervis-ningssituationer. Undervisning og læring er komplekse 'størrelser', bl.a. fordi det enkelte men-neske ikke er et neutralt gennemsnitsdyr, og fordi den sociale interaktion i en klasse altid har indflydelse på, hvad der sker i timerne, hvorfor en énsidig fokusering på den enkelte elevs præstation kan risikere at skævvride hele billedet. For det *andet* er de kriterier, der styres ef-ter ikke evidente, men tværtimod oftest ganske omtvistede. En ting er at forøge effektiviteten (få flere til bedre at lære noget på kortere tid for færre ressourcer), noget helt andet er, om eleverne og de studerende bliver bedre til at tænke og får lyst til at komme til at vide endnu mere, når evidensteoretikerne er taget hjem. For det *tredje* vil enhver måling producere blind-hed. Når man måler på nogle faktorer, ser man samtidig (med sindsro) bort fra en lang række andre. Kigger man alene på testresultater (antal rigtige svar på multiple choice opgaver), ser man eksempelvis ikke nærmere på den dybere forståelse af fagets sammenhænge eller på sammenhængen mellem den lærendes sociale baggrund og de professionelle, didaktisk-pædagogiske 'greb', der spreder glæde og fostrer videbegærlighed eller det stikmodsatte."

I en stort opsat artikel i Politiken den 27. marts 2010 af Niels Egelund, professor og leder af Grundskoleforskning, og den norske professor i pædagogik, Thomas Nordahl, tilføjer de to for-fattere metodefriheden endnu et angreb, idet de hævder, at lærerne misbruger metodefrihe-den til at gøre, hvad de har lyst til. De udnævner faktisk denne subjektivitet til at være et ho-vedproblem i skolen:

"Hovedproblemet i nutidens skole er, at den viden, vi har om, hvordan vi kan få bedre resulta-ter, ikke anvendes i den daglige pædagogiske praksis. Den vigtigste årsag er, at både skolele-dere og lærere tror på noget andet. Subjektive private opfattelser er ofte vigtigere for under-visningen end forskning om, hvad der giver gode resultater. F.eks. bliver begrebet metodefri-hed forstået som frihed til at gøre, hvad du vil."

Lærerne selv har en anden fortolkning af metodefriheden. I professionsidealernes punkt VI står der: "Læreren vil bruge sin metodefrihed professionelt i undervisningen og vil såvel alene som i fællesskab med sine kolleger påtage sig det konkrete ansvar for undervisningens indhold og form.

Lærerforeningens formand, Anders Bondo Christensen, sagde til det pædagogiske magasin, Opinion, november 2002: "Det er en afgørende forudsætning for de værdier, som folkeskolen bygger på og for kvalitet i undervisningen, at lærerne påtager sig det professionelle ansvar for undervisningen. Men dette ansvar forudsætter netop, at lærerne har metodefrihed. Uden me-todefrihed vil begrebet undervisningsdifferentiering ikke have nogen mening."

Han støttes af udsagn fra lektor i filosofi ved Århus Universitet, Jørgen Husted, som til samme blad i august 2003 sagde: "Det afgørende er, at vi har en folkeskolelov, som med sin mest centrale paragraf - § 18 – slår fast, at skolen har udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger – og man pålægger læreren det som en pligt at undervise derefter. Derfor siger det sig selv, at læreren må have en individuel metodefrihed. Så metodefriheden er en direkte følge af § 18. Uden metodefrihed er det helt umuligt. Metodefriheden er altså lovbestemt, men ikke ved navns nævnelse."

Lektor, ph.d. Kirsten Krogh Jespersen er enig i, at det er i det pædagogiske rum, at det skal vise sig, hvad der virker og ikke virker. Den 15. 1. 2008 skrev hun om den evidensbaserede forsknings rækkevidde:

"Hvad der virker og hvad der ikke virker" relaterer til handlingerne i det pædagogiske rum. Resultater opstår som følge af lærernes og elevernes aktiviteter, ikke f.eks. som følge af PISA. Pædagogisk forskning bidrager til at kvalificere disse handlinger, når de forskningsbaserede indsigter både bidrager til at skærpe lærernes analyser og er vejledende for praksis, inklusive de rammer og strukturer, der kan handles i."

Dermed placerer hun forskningens rolle nogenlunde samme sted som en af Danmarks Lærerhøjskoles store pædagogiske personligheder, daværende professor i pædagogik, Mogens Nielsen, der i 2001 holdt afskedsforelæsning, som blev omtalt med følgende vendinger: "Forelæsningen forholder sig kritisk til en markant international trend: ekstern evaluering af skoler og af elevers præstationer. Forelæsningens pointe er: Lad os uddanne lærere til at handle selvstændigt, og lad os så give undervisningen tilbage til dem".

Striden om metodefriheden er ikke afgjort med, at nogle forskere på DPU hævder at have løsningen på folkeskolens problem: den evidensbaserede forskning. Striden fortsætter. I lærernes professionsidealer står der endvidere følgende (afsnit IX): "Læreren vil værne om sin metodefrihed hvad angår undervisningens tilrettelæggelse og udførelse og efter bedste evne selv løbende vurdere og korrigere sin undervisning."

Med henblik på at bidrage til en dybere forståelse af metodefrihedens historik, ide og forankring i den danske folkeskole, har SOPHIA fået udarbejdet en redegørelse af tidligere studie- lektor i pædagogik, Holger Henriksen, se medfremsendte ad hoc Notat 2.